

Rada Dzieci i Młodzieży
Rzeczypospolitej Polskiej

**Opinia do Projektu Ustawy
- Prawo Oświatowe oraz
Projektu Ustawy – Przepisy
Wprowadzające Ustawę
- Prawo Oświatowe**

październik 2016

1. Wstęp

Rada Dzieci i Młodzieży Rzeczypospolitej Polskiej to grupa 32 młodych ludzi w różnym wieku i na różnych etapach edukacji. Każdy z nas reprezentuje inne spojrzenie na zmiany w polskim systemie oświaty, jednak wszyscy zgadzamy się w kwestii, że istnieje potrzeba reform. W ciągu wielu lat naszej edukacji dostrzegaliśmy zarówno jasne jak i ciemne strony polskiej szkoły. Niniejsza opinia to efekt wspólnej pracy osób o różnych poglądach, wywodzących się z różnych środowisk, które postanowiły wypowiedzieć się w imieniu swoich rówieśników. Bowiem nasza perspektywa i sposób postrzegania inne są niż te, jakie mają przedstawiciele Ministerstwa Edukacji Narodowej, nauczyciele, samorządowcy czy rodzice. Dostrzec możemy przez to problemy, które dotyczą polski system edukacji, a które przez lata były niezauważane lub bagatelizowane. Często w sprawach młodzieży, a także w innych sferach debaty publicznej, głos młodych ludzi nie jest wystarczająco słyszalny. Wierzymy głęboko, że poniższa opinia spotka się ze zrozumieniem wszystkich zainteresowanych stron i wzięta zostanie pod uwagę.

2. Likwidacja gimnazjów i ośmioletnia szkoła podstawowa

Tematem, który budzi najwięcej emocji i kontrowersji jest sprawa likwidacji gimnazjów i wydłużenia okresu kształcenia w szkole podstawowej do ośmiu lat. Podobnie jak w innych kwestiach, również tutaj zauważamy pewne szanse i zagrożenia, jakie niosą ze sobą proponowane zmiany.

2.1 Czwarta klasa jako „klasa buforowa”

Zgodziliśmy się, że w przypadku utworzenia 8 letniej szkoły podstawowej słusznym będzie podział na dwa etapy (I-IV i V-VIII). Dużą zmianą będzie specjalny rodzaj nauczania w klasie IV. Obecnie uczniowie z nauczania początkowego w klasie III przechodzą od razu do typowo szkolnego modelu w klasie IV. Włączenie klasy IV do etapu kształcenia początkowego i uczynienie z niej czegoś w rodzaju „klasy buforowej” to dobry pomysł. Będzie to dobry „trening” dla dzieci, który pozwoli im przygotować się do przyswajania wiedzy w inny sposób, niż ten który znany im był z okresu nauczania początkowego.

2.2 Ośmioletni cykl kształcenia

Osiem lat pobierania nauki w jednej szkole to, szczególnie w tak młodym wieku, bardzo długi czas. W tym czasie uczeń będzie przebywał w tym samym środowisku, co ma swoje dobre jak i złe strony.

2.2.1 Wyrównywanie szans

Nie ulega wątpliwości, że wydłużony cykl kształcenia na każdym z etapów będzie szczególnie korzystny dla uczniów najstarszych. W nowej szkole pedagogzy spędzający z jedną klasą więcej lat, będą lepiej znali potrzeby poszczególnych młodych ludzi, a sami młodzi ludzie będą darzyć swoich nauczycieli większym zaufaniem. To wszystko pozwoli stworzyć lepsze warunki do redukcji braków wiedzy u uczniów i zapewniania równiejszego i coraz wyższego poziomu całej klasy. Obecnie takie rozwarstwienia są duże i łatwo dostrzegalne. Występując już na poziomie szkół podstawowych, często tylko potęgują się w gimnazjach i prowadzą do powstania lepszych i gorszych klas, a nawet lepszych i gorszych placówek. To niekorzystne zjawisko sprawia, że uczeń, który raz trafi do oddziału o niższym przeciętnym poziomie kształcenia, właściwie nie ma później możliwości „awansować” do lepszej szkoły. Powinniśmy dążyć do sytuacji, w której poziom kształcenia w poszczególnych oddziałach i całych szkołach jest nie tylko równy, ale „równany w górę”. Szczególnie na wczesnych etapach edukacji dopuszczenie przez nauczycieli i rodziców sytuacji, w której przyzwala się na nieopanowanie przez ucznia konkretnej partii materiału, prowadzi do powstania u niego rosnących później lawinowo, braków wiedzy. System edukacji powinien w swoich założeniach temu zapobiegać.

2.2.2 Trudny okres dojrzewania

Młodzież w okresie dojrzewania może sprawiać problemy. Oczywiście likwidacja gimnazjów nie sprawi, że ta sytuacja się diametralnie zmieni. Jednak wprowadzenie ośmioletniej szkoły podstawowej pozwoli nauczycielom na lepsze radzenie sobie z młodzieżą w tym trudnym okresie. Jest bowiem tak, że z grupą, którą się zna i która zna nauczyciela pracuje się łatwiej niż z grupą, która została właśnie skompletowana i w której dopiero zaczynają wykluwać się relacje międzyludzkie – zarówno te na linii uczeń – uczeń jak i uczeń - nauczyciel. W sytuacji, w której do gimnazjum przychodzili zupełnie nowi uczniowie pierwsze miesiące poświęcane były na wzajemnie „sondowanie” się stron i wypracowywanie przez nauczyciela odpowiednich

metod, które byłyby dostosowane do nowej grupy. W przypadku 8 letniej szkoły podstawowej nie będzie trzeba poświęcać temu tyle czasu. Uczniowie będą mieli poczucie stałości oraz oparcia w grupie, którą dobrze znają. To bardzo ważne na tym etapie rozwoju, który dla wielu nastolatków bywa momentami bardzo trudny. W takiej sytuacji cenne jest to, że otoczeni będą przez znane sobie osoby (zarówno rówieśników jak i nauczycieli), do których będą mogli zwrócić się ze swoimi problemami. Trzeba pamiętać, że „wrzucanie” młodych ludzi do nowego środowiska w tym wieku naturalnie powoduje zjawisko rywalizacji. Uczniowie próbują wypracować swoją pozycję w grupie, popisać się by zdobyć poklask rówieśników. Prowadzić to może do szkodliwych zachowań, przemocy oraz stygmatyzacji osób słabszych i nieumiejących tak szybko odnaleźć się w nowym środowisku. W grupie już uformowanej takie zjawiska występować nie będą albo będą występować incydentalnie. Nawet jednak w przypadku wystąpienia takiej sytuacji o wiele skuteczniej zareagować może nauczyciel, który zna daną grupę niż ten, który grupę dopiero poznaje i przez to ma ograniczone możliwości interwencji. Przypomnieć należy, że jednym z zadań, jakie zostały postawione przed nowotworzonymi w Polsce gimnazjami było właśnie zapewnienie nastolatkom w tzw. „okresie buntu” specjalnej i dostosowanej do trudnego wieku opieki. Opinię na temat tego jak poradziły sobie z realizacją tego zadania są różne, bowiem każda szkoła a nawet każdy uczeń to inny, indywidualny przypadek.

2.2.3 Młody człowiek w zmieniającym się świecie

Utrzymywanie uczniów przez osiem lat w tej samej grupie rówieśniczej niesie ze sobą również pewne ryzyka. W dzisiejszym dynamicznie zmieniającym się świecie każdy, a w szczególności młody człowiek powinien na takie zmiany być gotowy i być do takich zmian przygotowany. Poprzedni system pozwalał, wraz z ukończeniem VI klasy szkoły podstawowej i przejściem do gimnazjum, na poznanie nowej grupy rówieśników. Uczyło to uczniów odnajdywania się w nowym, nieznanym wcześniej środowisku. Ośmioklasowa szkoła podstawowa to dla ucznia osiem lat w tej samej, najczęściej dwudziestokilkuosobowej grupie koleżanek i kolegów. Ma to oczywiście swoje dobre strony takie jak te opisane powyżej, trzeba jednak również brać poprawkę na to, że w pewnym stopniu ogranicza to krąg potencjalnych znajomych młodego człowieka i przyzwyczajają go do stabilizacji, na którą nie zawsze może liczyć w późniejszych etapach edukacji oraz dorosłego życia. Często jednak zmiana środowiska w momencie przechodzenia ze szkoły podstawowej do gimnazjum była zmianą czysto

iluzoryczną, gdyż większość tego typu szkół działa w zespołach, w związku z tym uczniowie nie odczuwali większej różnicy w związku ze zmianą szkoły.

2.2.4 Różnice wiekowe

Ośmioletnia szkoła podstawowa to również placówka, w której spotykać będą się uczniowie w bardzo różnym wieku. Różnica ta w przypadku uczniów I i VIII klas wynieść może nawet osiem lat. W tak młodym wieku jest to prawdziwa przepaść i trzeba przedsięwziąć wszelkie możliwe kroki aby żaden uczeń do tej przepaści nie wpadł. Poza zapewnieniem odpowiedniej infrastruktury dostosowanej dla najmłodszych trzeba im przede wszystkim zapewnić bezpieczeństwo. Należy dołożyć wszelkich starań aby uczniowie zaczynający edukację patrzyli na polską szkołę jako na miejsce przyjazne i bezpieczne. To trudne zadanie dla nauczycieli i dyrektorów, dlatego trzeba ich wyposażyć w odpowiednie narzędzia, dzięki którym będą mogli w jakiś sposób oddzielić uczniów najmłodszych od tych najstarszych. Niekoniecznie musi się to wiązać z fizycznym podziałem szkoły. Problem ten może zostać rozwiązany np. poprzez wprowadzenie przerw w zajęciach w różnym czasie dla różnych grup wiekowych. W tym przypadku również należy pamiętać, że większość szkół podstawowych i gimnazjalnych do tej pory działała w zespołach, w których różnica wiekowa pomiędzy uczniami była nawet o rok większa. W tej sytuacji można czerpać wzorce radzenia sobie w takich okolicznościach funkcjonujące już w istniejących do tej pory zespołach szkół i implementować takie rozwiązania do nowotworzonych i przekształcanych placówek oświatowych.

3. Szkoły ponadpodstawowe

3.1. Liceum ogólnokształcące zamiast kursu przygotowawczego do matury

Na chwilę obecną status liceum sprowadzony został jedynie do kursu przygotowawczego do matury, który przez obecną podstawę programową trwa de facto tylko półtora roku. Tak mała ilość czasu nie pozwala na prawdziwe nauczanie jakichkolwiek innych przedmiotów niż te, które odpowiadają profilowi danej klasy, a często nie daje szansy nawet na zrealizowanie całej podstawy programowej dla przedmiotów rozszerzonych. Wydłużenie liceum o rok pozwoli na dobre przygotowanie uczniów do matury, a jednocześnie nie pozbawi ich szansy na zdobycie określonego poziomu wiedzy z dziedzin innych niż te, które wybrali jako wiodące.

3.2 Sposób kształcenia w Liceach

W naszej ocenie na pochwałę zasługuje fakt powrotu do kształcenia ogólnego w szkołach ponadpodstawowych. Obecna sytuacja obliuguje uczniów do wyboru profilu z określonym zestawem rozszerzonych przedmiotów już na etapie rekrutacji. Część uczniów, świetnie odnajduje się w tym systemie, jednakże wielu z nich takie rozwiązanie nie odpowiada. Nie możemy wymagać aby każdy w wieku 16 lat wiedział, co chce robić w życiu i jak w związku z tym powinien pokierować swoją edukacją. Pamiętać należy również o uczniach, którzy dobrze czują się w skrajnie odmiennych dziedzinach i nie ma dla nich odpowiedniego profilu, który łączyłby w sobie np. język polski i biologię. Wówczas muszą oni wybierać mniejsze zło, często do końca liceum tkwiąc w klasie, której specyfika im nie odpowiada. Jest to krzywdzące, dlatego uważamy, że powinno się dać uczniom możliwość nauki na bardziej ogólnym poziomie, jeśli tego chcą lub swobodniejszego wyboru przedmiotów rozszerzonych tak, by odpowiadały ich zainteresowaniom. Mamy nadzieję, że wydłużenie liceum o rok w połączeniu z nową podstawą programową pozwoli młodym ludziom również na naukę przedmiotów wykraczających poza te wynikające z profilu danej klasy, a jednocześnie nie pozbawi ich szansy na zdobycie określonego poziomu wiedzy z dziedzin innych niż te, które wybrali jako wiodące.

3.3. Do szkoły ponadpodstawowej rok wcześniej

Jako pozytywny aspekt reformy uważamy fakt, że, że uczniowie będą przechodzili do Liceum, Technikum albo Szkoły Branżowej rok szybciej niż ma to miejsce obecnie. Tego typu szkoły często znajdują się w większych miejscowościach niż te na wcześniejszych etapach edukacji. Szybsza możliwość pobierania nauki w większej miejscowości otworzy przed młodymi ludźmi, głównie z terenów wiejskich, szersze możliwości. Będą oni mieli dostęp do różnych form spędzania wolnego czasu, bogatszej oferty kulturalnej oraz bardziej zaawansowanej infrastruktury takiej jak biblioteki czy domy kultury.

3.4. Odrodzenie kształcenia zawodowego

Przez lata kształcenie zawodowe było na marginesie, Szkoły Zawodowe czy Technika uważane były za gorsze niż Licea. Dlatego też bardzo doceniamy kierunek, w jakim podążać ma nowy system polskiej oświaty. Powrót do kształcenia zawodowego z prawdziwego zdarzenia

to odpowiedź na sygnały, które płynęły ze strony polskich pracodawców od dawna. Wydłużenie okresu pobierania nauki w Technikum, to w naszej ocenie krok w dobrą stronę. Szczególnie pozytywnie oceniamy jednak zastąpienie Szkół Zawodowych dwuetapową Szkołą Branżową. Umożliwi to nabycie kwalifikacji niezbędnych do wykonania zawodu już po trzech latach edukacji, jednak jednocześnie nie zamknie to drogi absolwentom Szkoły Branżowej I stopnia do osiągnięcia średniego stopnia wykształcenia poprzez zdanie matury. Obecnie takie osoby zmuszone były najczęściej do wybierania Liceum dla dorosłych. W proponowanym projekcie ustawy możliwe będzie kontynuowanie nauki w Szkole Branżowej II stopnia i, obok zwiększenia swoich zawodowych kompetencji, przystąpienie po dwóch latach do egzaminu dojrzałości. W warunkach rozwoju rynku pracy bardzo istotna jest efektywność działania placówek oświatowych. Ufamy, że mądrze zaplanowany i dobrze funkcjonujący system oświaty pozwoli wykształcić odpowiednią kadrę pracowników, posiadających odpowiednie umiejętności do odnalezienia się na dynamicznie rozwijającym się rynku pracy.

4. Pełna realizacja podstawy programowej i egzaminy sprawdzające wiedzę

Liczymy, że zmiana systemu z 6+3+3(4) na 8+4(5) w połączeniu z dobrze napisaną podstawą programową pozwoli wreszcie na kompleksowe zrealizowanie wszystkich zajęć zaplanowanych na dany etap edukacji. W obecnym systemie zaczynamy realizację podstawy programowej trzy razy – pierwszy raz w szkole podstawowej, drugi raz w gimnazjum i trzeci raz w szkole ponadgimnazjalnej. Nie jest tajemnicą, że bardzo często zdarza się tak, że żadnej z tych podstaw nie kończymy. Prawdziwym wyczynem, który wielu z braku czasu się po prostu nie udaje, jest dotarcie nauczyciela historii z klasą do tematów dotyczących historii najnowszej. Nie ujmując niczego pozostałym okresom historycznym to jednak właśnie ten okres najbardziej wpłynął i ukształtował świat, w którym aktualnie żyjemy. Bez znajomości przynajmniej podstawowych zagadnień z zakresu najnowszej historii ciężko będzie młodym ludziom zrozumieć pewne mechanizmy zachodzące w społeczeństwie. Problem ten występuje w polskiej oświacie od lat i do tej pory brakowało pomysłów jak go rozwiązać. Uważamy, że lepiej jest zrealizować postawę dwa razy, ale w całości i mieć jeszcze ewentualnie trochę czasu na powtórki. Zdajemy sobie jednocześnie sprawę z faktu, że etapowość systemu i ciągłość programowa to wciąż dwa oddzielne czynniki, które nie zawsze są od siebie zależne.

Zastąpienie trzyetapowości procesu edukacji przez proces dwuetapowy wiąże się również ze zmianą w systemie zewnętrznych egzaminów weryfikujących nabytą przez uczniów wiedzę. Funkcjonujący do tej pory egzamin po 6 klasie szkoły podstawowej był w gruncie rzeczy pozbawiony sensu, gdyż dla większości uczniów, którzy wybierali gimnazja rejonowe jego wynik nie miał żadnego znaczenia. Narażał ich za to jedynie na niepotrzebny stres, dezorganizował życie szkoły poprzez odwołanie zajęć dla innych klas oraz generował niepotrzebne koszty dla skarbu państwa wynikające z organizacji całego przedsięwzięcia. Być może egzamin ten nie byłby tak bezsensowny, gdyby realnie spełniał swe zadanie, czyli mierzył umiejętności uczniów i był podstawą do konkretnych działań na kolejnym etapie edukacji, co jednak nie miało miejsca.

5. Podwójny rocznik

W wyniku zmian w systemie edukacji, uczniowie, którzy we wrześniu 2017 roku trafią do I i VII klasy szkoły podstawowej, będą pierwszymi rocznikami, które rozpoczną naukę według nowej podstawy programowej kształcenia ogólnego. Uczniowie pozostałych roczników będą kontynuować obowiązujący do roku szkolnego 2016/2017 cykl nauczania. Skutkiem tego jest sytuacja, która nastąpi w roku szkolnym 2019/2020. W jej wyniku do Liceów, Techników i Szkół Branżowych I stopnia trafi podwójny rocznik uczniów (uczniowie po VIII klasie szkoły podstawowej i III gimnazjum). Nasze obawy w tej sytuacji budzi fakt, że w takiej sytuacji dostanie się do wymarzonej szkoły ponadpodstawowej (ponadgimnazjalnej) będzie dla tych uczniów dwa razy trudniejsze niż dla ich rok starszych czy rok młodszych kolegów. Rekomendujemy przygotowanie mechanizmów, które w jakiś sposób pozwolą na zminimalizowanie negatywnych skutków podwójnie zwiększonej ilości uczniów aplikujących do nowych szkół.

6. Koszty

Kwestia kosztów to również bardzo ważny aspekt reformy. Dostrzegamy duże ryzyko, jakie niesie ze sobą postawienie samorządowcom zadania skomplikowanego przeorganizowania systemu edukacji w jednostkach samorządu terytorialnego. Takie działania jak przystosowanie budynków szkół dla nowych grup wiekowych uczniów, przygotowanie i zakup sprzętu do pracowni chemicznych czy fizycznych muszą pociągać za sobą określone koszty. Również takie działania jak likwidacja szkół i tworzenie oddziałów w nowych placówkach będą

generować koszty, które pokryte będą musiały być z budżetów gmin czy powiatów. Liczymy, że w tej sytuacji samorządy nie zostaną pozostawione same sobie i będą mogły liczyć na odpowiednie wsparcie, w tym szczególnie wsparcie finansowe ze strony administracji rządowej. Chcielibyśmy również zwrócić uwagę na zmarnowanie nakładów, które zostały przeznaczone na zakup darmowych podręczników, a które to będą musiały przestać być używane z uwagi na niezgodność z nową podstawą programową. Z drugiej jednak strony zauważamy, że w wyniku reformy, koszty długofalowe funkcjonowania polskiego systemu kształcenia, w tym głównie koszty administracyjne, w ciągu najbliższych lat będą się zmniejszać.

7. Tempo reformy i proces przygotowawczy

Docierają do nas również głosy dużych wątpliwości jakie budzi tempo wprowadzanej reformy. Uczniowie oraz nauczyciele często nie do końca świadomi są zmian, które mają dotknąć ich miejsca nauki albo pracy. Mają oni prawo czuć się niepewnie w obliczu tak dużych zmian. Uczulamy więc na tę okoliczność i sugerujemy przeprowadzenie szeroko zakrojonej akcji informacyjnej skierowanej do wszystkich zainteresowanych grup. Zdajemy sobie sprawę, że Ministerstwo Edukacji Narodowej przeprowadziło bardzo zaawansowany proces konsultacji społecznych w postaci Debaty Oświatowej oraz stale podejmuje działania informacyjne w sprawie reformy oświaty. Poddajemy jednak pod rozwagę ewentualne zintensyfikowanie wysiłków informacyjnych skierowanych do wszystkich zainteresowanych środowisk. W ten sposób przygotowujemy uczniów, nauczycieli i rodziców na nadchodzącą zmiany i pozwolimy im na przygotowanie się do nowego systemu nauki i pracy.

8. Rekomendacje kierunków zmian

W toku dyskusji nad przygotowaniem opinii omawianej reformy, poruszyliśmy wiele zagadnień towarzyszących, często wykraczających poza ramy omawianych ustaw. Dostrzegliśmy w naszych szkołach sfery, o których wiemy, że ciągle jeszcze wymagają pracy, zmiany standardów lub wprowadzenia zmian. Pragniemy zwrócić na nie uwagę jako na pola do potencjalnego dalszego reformowania szkolnictwa w Polsce a tym samym ciągłego podnoszenia warunków, a co za tym idzie również efektów kształcenia. Poniższy zbiór, podzielony na cztery główne sfery, określamy mianem rekomendacji kierunków zmian.

8.1. Instytucje szkolne

Jako uczniowie doskonale wiemy, że warunki pracy w szkole, jej infrastruktura i oferowane przez nią wsparcie bezpośrednio przekładają się na osiągnięte przez nas wyniki.

8.1.1. Higienistki szkolne

W polskich placówkach oświatowych często zdarzają się sytuacje, gdy pielęgniarka pełni dyżur w szkole jedynie w określone dni i w określonych godzinach. Rodzi to niebezpieczeństwo w sytuacji, gdy uczeń ulegnie wypadkowi i nie może uzyskać szybko niezbędnej pomocy. Dlatego uważamy, że higienistka powinna pełnić dyżur w każdej szkole i w tych godzinach, w których odbywają się lekcje. Uczniowie muszą czuć się w szkole bezpiecznie, muszą mieć świadomość, że w przypadku nieszczęśliwego wypadku zostanie udzielona im fachowa pomoc.

8.1.2. Psychologowie szkolni

Obserwujemy zatrważająco niski poziom pomocy udzielanej przez psychologów szkolnych. Uczniowie często nie mają gwarancji prywatności i dyskrecji, a trudne sprawy nierzadko poruszane są na forum całej klasy czy nawet szkoły. Uważamy, że w tej delikatnej materii potrzebna jest wykwalifikowana kadra zdolna wspierać uczniów w rozwiązywaniu problemów. Poza zwiększaniem kompetencji kadry zatrudnionej w szkołach postulujemy również nawiązanie współpracy placówek oświatowych z poradniami psychologiczno – pedagogicznymi.

8.1.3. Obecność dentystów

Należy zadbać o dostępność opieki dentystycznej dla uczniów szkół. Brak odpowiedniej profilaktyki i wykształcenia właściwych nawyków (które przecież nie zawsze wnosi się z domu) skutkować będzie wzrostem zachorowań i wyższymi kosztami leczenia dla budżetu państwa.

8.1.4. Dostępność sportu

Za niezwykle ważne uważamy promowanie zdrowego stylu życia i aktywności fizycznej. Sądzimy, że należy w miarę możliwości maksymalnie udostępniać zainteresowanym uczniom możliwość korzystania ze szkolnego sprzętu i infrastruktury sportowej, prowadząc politykę otwartych drzwi – sale gimnastyczne nie powinny stać puste, a sprzęt nie powinien być schowany w magazynach.

8.1.5 Doszkalanie nauczycieli

W wyniku reformy wielu nauczycieli zmieni miejsce pracy. W związku z tym często zmienia się również grupa wiekowa uczniów, z którymi będą oni pracować. Jesteśmy przekonani, że w takich sytuacjach nauczyciele powinni otrzymać dostęp do dodatkowych kursów doszkalających, pozwalających im lepiej wejść w nowe role.

8.2. Aspekty techniczne funkcjonowania szkół

Mamy świadomość, że za wiele obszarów działalności placówek oświatowych odpowiadają jednostki samorządu terytorialnego. Uważamy jednak, że zasygnalizowanie pewnych spraw na poziomie centralnym pozwoli zainicjować pozytywne zmiany.

8.2.1 Cyfryzacja procesu rekrutacji do szkół

Warto, by na wszystkich szczeblach jednostki oświatowe dążyły do prowadzenia procesu rekrutacji z wykorzystaniem narzędzi internetowych. To ważny aspekt unowocześniania szkół, który pozwoli młodym ludziom na łatwiejsze przebrnięcie przez procedury rekrutacyjne.

8.2.2. Transport uczniów do szkół

W tej kwestii wspieramy zdanie wyrażone w Ocenie Skutków Regulacji, że gmina powinna być zobowiązana do zapewnienia uczniowi transportu do oddziału przygotowawczego. Uważamy też, że należy gruntownie przemyśleć zasady funkcjonowania autobusów szkolnych, gdyż zdarzają się sytuacje, gdy jeżdżą one puste, nie mogąc zabrać uczniów z miejscowości znajdujących się zbyt blisko.

8.2.3. Zapewnienie higieny w szkole

W toku dyskusji okazało się, że dużym problemem we wszystkich częściach kraju jest brak w szkole podstawowych środków higieny – mydła, ciepłej wody, papieru toaletowego. Mamy świadomość, że często jest to wina nieroztropnego zachowania uczniów, czasem jednak wynika to z oszczędności organów prowadzących. Taka jednak sytuacja, bez względu na przyczynę, urąga wszelkim standardom. Postulujemy podjęcie zdecydowanych działań aby egzekwować dostępność środków higieny osobistej we wszystkich placówkach oświatowych w Polsce.

8.3. Konkursy i nagradzanie aktywności uczniów

Ważne jest, by w młodych ludziach rozpalic głód wiedzy i chęci do działania. Szczególnie istotne jest to aby już na wczesnych etapach dać im motywację i cel nauki. Dobrym narzędziem do tego są konkursy i stypendia, wspierające regularny proces uczenia się.

8.3.1 Katalog konkursów

Zauważyliśmy, że przepływ informacji wśród uczniów o konkursach jest niewystarczający, a niektóre konkursy są niedoceniane. Proponujemy, by Minister Edukacji Narodowej każdego roku przygotowywał i aktualizował listę konkursów traktowanych w taki sposób jak te obejmowane patronatem przez Kuratorów Oświaty.

8.3.2 Docenianie aktywności społecznej uczniów

Aktywność społeczna i angażowanie się w wolontariat ciągle nie są jeszcze zbyt popularne wśród polskiej młodzieży. Uważamy, że zmiany zaproponowane w reformie idą w dobrym kierunku. Proponujemy podkreślenie wartości podejmowania takich działań przez zwiększenie ilości punktów możliwych do uzyskania w tym obszarze do rekrutacji do szkoły średniej (obecnie to jedynie 3 punkty z 200). Ważnym jest również docenianie aktywności społecznej i obywatelskiej uczniów przejawiającej się np. poprzez przynależność i aktywne działanie w organizacjach pozarządowych lub młodzieżowych radach miast czy gmin.

8.3.3 Programy stypendialne

Dostrzegamy niewystarczający przepływ informacji o możliwości uzyskania wsparcia finansowego (zarówno dla uczniów wybitnie uzdolnionych jak i tych w trudnej sytuacji materialnej). Proponujemy intensyfikację i prowadzenie spójnych działań w zakresie polityki informacyjnej.

8.4. Podstawa Programowa

Nie ulega wątpliwości, że główną przyczyną istnienia szkoły jest przekazywanie wiedzy. W związku z tym szkoła funkcjonuje wokół wiedzy i treści, które przekazuje swoim wychowankom. Uważamy, że dobra i przemyślana podstawa programowa powinna stanowić centrum całego systemu edukacji, wskazując wszystkim osobom związanym z oświatą ścieżkę, którą należy podążać.

8.4.1 Zajęcia prawnicze

W życiu cały czas spotykamy się z przepisami prawa. Dostrzegamy potrzebę uwzględnienia w podstawie programowej Wiedzy o Społeczeństwie i Podstaw Przedsiębiorczości zagadnień związanych z prawem. Powinny to być tematy możliwie jak najbardziej praktyczne, odpowiadające rzeczywistym sytuacjom i dające uczniom konkretną, przydatną wiedzę oraz umiejętności. Równie ważne będzie przedstawienie ich w jak najbardziej atrakcyjnej formie.

8.4.2. Wiedza praktyczna

Aby przygotować uczniów do funkcjonowania w dynamicznie zmieniającym się świecie, należy wprowadzić w szkole więcej praktyki, elementów uczenia się przez doświadczenie i pracy metodą projektu. Poza zdobywaniem wiedzy, szkoła powinna być miejscem zdobywania kompetencji miękkich.

8.4.3. Uczyć jak się uczyć

Szkoła nie powinna od uczniów jedynie wymagać. Uważamy, że w pierwszej kolejności powinna wyposażać swoich uczniów w narzędzia do zdobywania wiedzy. Dlatego jesteśmy przekonani, że warto uwzględnić w podstawie programowej klasy IV i VIII specjalne tematy poświęcone technikom uczenia się danych przedmiotów.

8.4.4. Uczyć się mówić

Nauczanie języków obcych powinno kłaść nacisk na angażowanie uczniów i zachęcanie ich do mówienia w uczonym się języku. Języka najlepiej uczyć się przez jego praktyczne stosowanie. Postulujemy aby podstawa programowa dla języków obcych uwzględniała więcej elementów mówienia niż ma to obecnie miejsce.

8.4.5. Korzystanie z materiałów multimedialnych w edukacji

Świat cyfrowy daje setki narzędzi mogących wspierać proces uczenia się. Nauczyciele powinni być zachęceni do eksperymentowania z niekonwencjonalnymi metodami i poszukiwania najlepszych sposobów zainteresowania młodych ludzi przekazywanymi treściami.

9. Konkretnie poprawki do projektu ustawy Prawo Oświatowe

W art. 68 ust. 1 proponujemy dodać punkt 11 o następującym brzmieniu:

11) jest zobowiązany do zapewnienia niezbędnego wsparcia w zakresie powołania organów samorządu, realizacji uprawnień wynikających z ustawy i regulaminu samorządu, zapewnienia sprawowania opieki zgodnie z art. 85 ust. 5 pkt 6 ustawy, jak również do zasięgnięcia opinii i stwarzania możliwości aktywnego działania w szkole samorządowi uczniowskiemu i jego organom.

Uzasadnienie: Umieszczenie takiego przepisu w ustawie zobowiąże dyrektorów do dołożenia niezbędnych starań w celu powołania organów samorządu uczniowskiego, stanowiących jedyną reprezentację ogółu uczniów danej szkoły (art. 85 ust. 3 ustawy). Poza samym powołaniem ważne jest aby organy samorządu uczniowskiego nie były fasadowe, ale działały w sposób aktywny. Dlatego też proponowany przepis obliuguje dyrektora szkoły do wspierania uczniów skupionych w organach samorządu uczniowskiego w realizacji swoich uprawnień wynikających z ustawy i regulaminu oraz do zasięgnięcia opinii w sprawach ich dotyczących. Ważnym fragmentem jest zobowiązanie dyrektora do „zapewnienia sprawowania opieki zgodnie z art. 85 ust. 5 pkt 6 ustawy”, który wymienia jedno z praw uczniów jakim jest „prawo wyboru nauczyciela pełniącego rolę opiekuna samorządu”. Z praktyki wynika, że prawo to jest notorycznie łamane, a opiekun samorządu nierzadko narzucany jest przez władze szkoły w sposób arbitralny i bez konsultacji z uczniami.

Art. 81 ust. 13 proponujemy nadać brzmienie:

13. Powstanie rady szkoły lub placówki organizuje dyrektor szkoły z własnej inicjatywy lub na wniosek zainteresowanych środowisk. Zobowiązany jest tego dokonać na wniosek co najmniej dwóch spośród wymienionych organów: rady rodziców, rady pedagogicznej, samorządu uczniowskiego.

Uzasadnienie: Rada Szkoły to jedyna platforma umożliwiająca prowadzenie otwartej debaty pomiędzy nauczycielami, rodzicami, uczniami oraz dyrekcją szkoły. W wielu szkołach jednak ta metoda wymiany poglądów pomiędzy różnymi stronami jest niewykorzystywana. W przypadku gdy będzie taka wola zainteresowanych środowisk proponowane brzmienie przepisu ustawy pozwoli łatwiej wymóc na dyrektorze szkoły utworzenie takiej Rady.

W Art. 85 ust. 3 proponujemy dodać słowo „bezpośrednich” i nadać mu brzmienie:

3. Zasady wybierania i działania organów samorządu określa regulamin uchwalany przez ogół uczniów w głosowaniu bezpośrednim, równym, tajnym i powszechnym. Organy samorządu są jedynymi reprezentantami ogółu uczniów.

Uzasadnienie: W naszej ocenie głosowanie przez przedstawicieli czy pełnomocników klas jest niedopuszczalne. Zgodnie z tym artykułem organy samorządu stanowią jedyną reprezentację ogółu uczniów danej szkoły. W związku z tak szczególnie doniosłą rolą organów samorządu każdy uczeń powinien mieć zagwarantowane prawo do indywidualnego wypowiedzenia się w kwestii zasad wybierania i działania organów samorządu.

W art. 85 ust. 9 proponujemy wykreślić słowa „dla dorosłych” oraz na końcu dodać zdanie „Nadzór nad rozporządzaniem zgromadzonymi środkami sprawuje opiekun samorządu.”

Uzasadnienie: W naszej ocenie nie powinniśmy odbierać młodym ludziom prawa do gromadzenia funduszy w celu prowadzenia swojej działalności. Jeśli zależy nam na tym aby samorząd nie działał w sposób fasadowy, to musimy zagwarantować mu odpowiednie środki na jego inicjatywy. Jedną z form zapewnienia takich środków jest umożliwienie gromadzenia pieniędzy z dobrowolnych składek i innych źródeł. Przyznanie takiego prawa tylko uczniom szkół dla dorosłych jest niesprawiedliwe. Poprzez dodanie fragmentu o prowadzeniu nadzoru nad rozporządzaniem zgromadzonymi środkami przez opiekuna samorządu możliwe jest sprawowanie kontroli nad rozsądnym gospodarowaniem tymi środkami.

W art. 86 proponujemy dodać ust. 4 o następującym brzmieniu:

4. Szkoła w swojej działalności przestrzega zasad neutralności i obiektywizmu politycznego i nie realizuje programu żadnej z partii lub ugrupowań politycznych.

Uzasadnienie: W naszej ocenie wyłączenie możliwości działania w szkole partii i organizacji politycznych, które wynika z art. 86 ust. 1 ustawy jest niewystarczające. Wielokrotnie spotykaliśmy się w trakcie swojej edukacji z sytuacjami, które z obiektywizmem politycznym nie miały nic wspólnego. W naszej ocenie szkoła to nie miejsce przeznaczone do uprawiania polityki. Dopuszczalne oczywiście powinno być prowadzenie debat, spieranie się i wymienianie poglądów, jednak należy przy tym zawsze przestrzegać zasady apartyjności i neutralności politycznej.

Art. 100 ust. 3 proponujemy nadać brzmienie:

3. Wzór jednolitego stroju, o którym mowa w ust. 1, ustala dyrektor szkoły w uzgodnieniu z radą rodziców i samorządem uczniowskim oraz po zasięgnięciu opinii rady pedagogicznej. Wspomniane uzgodnienia i zasięgnięcia opinii muszą odbywać się przy każdorazowej zmianie wzoru jednolitego stroju, o którym mowa w ust. 1

Uzasadnienie: W przypadku wprowadzenia obowiązku noszenia przez uczniów szkoły jednolitego stroju warunkiem koniecznym powinno być uzgodnienie i zaakceptowanie jego wzoru przez uczniów. Powodem takie twierdzenia jest fakt, że to przecież uczniowie będą zobowiązani do noszenia opisanego w przepisie stroju. Młodzi ludzie muszą czuć się w nich komfortowo, nie mogą wstydzić się rzeczy, które mają na sobie. Jednolite stroje budują markę i prestiż szkoły, należy jednak pamiętać, że bardzo ważnym elementem takich działań są uczniowie i ich nastawienie. Jeśli umożliwi im się partycypacje w procesie podejmowania tej decyzji będą współodpowiedzialni za wizerunek szkoły oraz poczują się z nią bardziej związani.

10. Podsumowanie

Dostrzegając potrzebę naprawy polskiego systemu oświaty zauważamy pozytywne strony i szanse, jakie przynosi proponowany projekt ustawy Prawo Oświatowe. Mamy również na uwadze możliwe negatywne skutki i zagrożenia, jakie może nieść ze sobą ta reforma. Ufamy, że odpowiednio wczesne zasygnalizowanie tych obaw pozwoli na podjęcie wymaganych kroków w celu przeciwdziałania potencjalnym negatywnym skutkom zmian.

Nie jesteśmy grupą ekspertów ds. edukacji i na takich też się nie kreujemy. Zdajemy sobie sprawę, że wśród osób przygotowujących reformę oraz jej zwolenników a także pośród jej przeciwników wielu jest profesjonalistów, którzy mają wiedzę o wiele większą niż nasza. Unikalność naszej opinii polega jednak na tym, że przyglądamy się sprawom młodzieży z perspektywy młodzieży. Problemy, które opisaliśmy w tej opinii to w dużej mierze kwestie, które dotyczą lub dotyczyły nas przez cały okres kształcenia się w polskich szkołach. Szczególny nacisk kładziemy na rekomendacje, w których wskazujemy z pozoru błahe sprawy i bolączki, które jednak dotyczą polską oświatę od lat i dla uczniów są bardzo ważne.

Ufamy, że zarówno zwolennikom jak i przeciwnikom opiniowanej reformy zależy na stworzeniu szkoły idealnej. System edukacji powinien być nieustannie analizowany i rewidowany, bowiem to od niego zależy w dużej mierze kreowanie młodych umysłów, które będą decydowały o przyszłości kraju i świata. Wobec tego zachęcamy wszystkie strony do konstruktywnej współpracy, wierzymy bowiem, że wszystkim zainteresowanym leży na sercu dobro polskiego systemu oświaty.

W imieniu Członków oraz Zastępców Członków Rady Dzieci i Młodzieży RP

/-/ Adam Janczewski

Przewodniczący